

**A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság**

Pfv.I.20.712/2015/4.szám

A Kúria a dr. Szirtes Edit ügyvéd által képviselt I. rendű, II. rendű felpereseknek a dr. Kertész Dóra ügyvéd által képviselt I. rendű, II. rendű alperesek ellen végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt a Fővárosi Törvényszéken 10.P.26.347/2007. számon folyamatba tett perében a Fővárosi Ítéltábla 1.Pf.21.432/2013/12. számú jogerős részítése ellen a felperesek által a 10.P.24.991/2014/6. számon benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán tárgyaláson meghozta az alábbi

r é s z í t é l e t e t :

A Kúria a Fővárosi Ítéltábla 1.Pf.21.432/2013/12. számú jogerős részítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felpereseket, hogy személyenként fizessenek meg az I. rendű alperesnek 15 nap alatt 10.000 (Tízezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 70.000 (Hetvenezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

A részítélet ellen nincs helye felülvizsgálatnak.

I n d o k o l á s

A felperesek módosított keresetükben elsődlegesen V. M.-né, született T. M. örökhagyó B.-n 2001. február 22-én, továbbá a B.-n 2001. október 1-jén kelt írásbeli magánvégrendeletei érvénytelenségének megállapítását kérték. Érvénytelenségi okként arra hivatkoztak, hogy a két végrendeleten a kelteзések tévesen vannak megjelölve, azok 2003. október 19-e után keletkeztek, amikor az örökhagyó cselekvőképtelen állapota miatt végintézkedési

képességgel nem rendelkezett.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték, érvénytelenségi ok fennállásának hiányában.

Az elsőfokú bíróság részítéletet hozott, amellyel a felperesek keresetét elutasította.

A felülvizsgálati kérelem elbírálása szempontjából irányadó, az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperesek és az I. rendű alperes apai ágon féltestvérek, nagyanyjuk V. M.-né, született T. M. (örökhagyó) az 1996. január 16-án kelt végrendeletében általános örököséül a fiát, - a felperesek és az I. rendű alperes apját - V. M.-t jelölte meg. 2000. november 29-én az örökhagyó az I. rendű alperessel mint eltartóval közjegyzői okiratba foglalt tartási szerződést kötött, amelyben az I. rendű alperes kötelezettséget vállalt az örökhagyó tartására, ápolására, gondozására; ennek fejében az örökhagyó a perbeli ingatlanának tulajdonjogát holtig tartó haszonélvezeti jogával terhelten az I. rendű alperesre ruházta át. A tulajdonjogban bekövetkezett változás, valamint az örökhagyó holtig tartó haszonélvezeti joga és a tartási jog az ingatlan-nyilvántartásba bejegyeztetett. A következő napon, november 30-án az örökhagyó írásban a fia javára tett 1996. január 16-i végrendeletét visszavonta azzal, hogy helyette a 2000. november 29. napján kötött tartási szerződést ismeri el érvényesnek.

Az örökhagyó ezt követően a 2001. február 22-én tett írásbeli magánvégrendeletében minden ingó és ingatlan vagyonát unokájára - a jelen per I. rendű alperesére - hagyta, kijelentette, hogy e végrendelettel visszavontnak tekinti minden korábbi végrendeletét.

A felpereseknek és az örökhagyó fiának a 2001. március 19-én a tartási szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt előterjesztett keresetét az elsőfokú bíróság elutasította, amelyet a fellebbezés folytán eljáró Fővárosi Bíróság 2004. szeptember 1-jén jogerőre emelkedett ítéletével helybenhagyott.

Az örökhagyó 2001. október 1-jén újabb írásbeli magánvégrendeletet tett az I. rendű alperes javára azzal, hogy végrendeletével visszavontnak tekint minden korábban tett végrendeletet.

Az örökhagyót 2002. március 22-től 27-ig kórházban kezelték, orvosi dokumentációja szerint pszichés probléma nála nem merült fel; pszichiátriai vizsgálatára nem került sor a háziorvosi karton szerint sem.

Az örökhagyó 2003 októbertől 2006. február 21-én bekövetkezett haláláig. A 2003. október 27-én kezdeményezett eljárás eredményeként a bíróság a

2004. május 20-án jogerőre emelkedett ítéletével az örökhagyót cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezte.

A felperesek és az I. rendű alperes apja a tartási szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt - újabb semmisségi okra hivatkozással - 2005. augusztus 19-én ismételten pert indított az örökhagyó és az I. rendű alperes ellen. Ez az eljárás az örökhagyó halála miatt félbeszakadt.

Az örökhagyó fia 2006. október 26-án a felperesekkel öröklési szerződést kötött.

A hagyatéki eljárásban a V. M.-né örökhagyó és fia - mint II. rendű örökhagyó - hagyatéki ügyei egyesítésre kerültek és az öröklési vitára tekintettel a közjegyző az örökhagyó hagyatékát ideiglenes hatállyal végrendeleti öröklés címén a 2001. február 22-én kelt végrendelet alapján az I. rendű alperesnek, a II. rendű örökhagyó hagyatékát ideiglenes hatállyal a 2006. október 26-án kelt öröklési szerződés alapján a felpereseknek adta át. Az I. rendű alperes a hagyatéki eljárásban az örökhagyó 2001. február 22-én tett írásbeli magánvégrendelete alapján tartott igényt a hagyatéokra.

Az elsőfokú bíróság részítéletének indokolása szerint az érvénytelenségi ok fennállásának bizonyítása a Pp. 164.§ (1) bekezdése alapján a felpereseket terhelte. A bizonyítási eljárás során tanúkat hallgatott ki, köztük az egyik végrendeleti tanút - M. L.-t - aki két végrendeletet írt alá tanúként. A másik végrendeleti tanú - W. J. - az eljárás során elhunyt. Házastársának vallomása szerint az örökhagyó akarata arra irányult, hogy vagyontát unokája, az I. rendű alperes örökölje. Az eljárás során szakértői bizonyítás keretén belül a felek által elfogadott okmányszakértői vélemény szerint a vitatott végrendeletet egy nyomtatási lépésben állították elő, azokon összeszerkesztésre, technikai hamisításra, manipulációra utaló elváltozás nem mutatható ki, az aláírások elhelyezkedése, a szerkesztési mód nem utal arra, hogy azokat biankóban aláírt papírra készítették, de ezt írás- és okmányszakértői módszerrel kizárni nem lehet. N. E. igazságügyi írásszakértő véleménye szerint a gépelt szöveg és az aláírás keletkezésének egyidejűsége a jelenleg rendelkezésre álló módszerekkel nem állapítható meg, és az sem, hogy a végrendeletek az iratokon keltezésként feltüntetett időpontban készültek-e. Az alperesek megbízása alapján eljáró V. I. okmányszakértői véleményében szintén megállapította, hogy a tudomány mai állása szerint egzakt módon nem állapítható meg, hogy a végrendelet szöveges részei és a névaláírások azonos, vagy különböző időpontokban készültek-e. A vegyészszakértői vélemény szerint a nyomtatott szöveg és az aláírások keletkezési ideje vegyészszakértői módszerrel nem állapítható meg.

A perben beszerezett és a felek által elfogadott igazságügyi

orvosszakértői vélemény szerint 2001. február 22-én és 2001. október 1-jén az örökhagyó ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel rendelkezett.

A lefolytatott bizonyítási eljárás adatai alapján az elsőfokú bíróság úgy foglalt állást, hogy a felperesek nem bizonyították a végrendelet keltezésének téves voltát, és azt, hogy azok később olyan időpontban készültek, amikor az örökhagyó már cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt állt.

A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság részítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A fellebbezés kapcsán kifejtettek szerint az elsőfokú bíróság kellő indokát adta annak, hogy miért nem látta bizonyítottnak a felperesek által megjelölt érvénytelenségi ok fennállását. Megítélése szerint az elsőfokú bíróság nem sértett eljárási szabályt, amikor kizárólag a felperesek módosított keresetében hivatkozott két érvénytelenségi okot vizsgálta.

A jogerős részítéletben kifejtettek szerint a végintézkedési szabadságból következően az örökhagyó bármennyi végrendeletet alkothat, több azonos tartalmú végrendelet léte sem kizárt, ezt a helyzetet a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 650.§ (1) és (2) bekezdései szabályozzák, amely rendelkezésekből következően több azonos tartalmú végrendelet esetén az örökhagyó utolsó rendelkezése a hatályos és ez határozza meg az öröklés rendjét.

Alaptalannak találta azt a fellebbezési érvelést, hogy a tényállás teljes körű feltárásához további szakértői bizonyítás szükséges. Kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság a felperesek szakértői bizonyításra irányuló indítványának helyt adott, a kirendelt igazságügyi aggálytalan szakértői véleményekből kitűnően a tudomány mai állása szerint a rendelkezésre álló eszközökkel nem állapítható meg, hogy az okirat egyes részei mely konkrét időpontban keletkeztek. Az örökhagyó mindkét támadott írásbeli magánvégrendelete megfelel a Ptk. 629.§ (1) bekezdésében írt alaki érvényességi kellékeknek, a végrendeletek tartalmazzák a keltezés helyét és idejét, a keltezés időpontjának valótlanságát adott ügyben sem a tanúk vallomása, sem a szakértői vélemények nem támasztják alá, a tanúvallomások között az ügy érdemére kiható lényeges ellentmondás nem volt. A másodfokú bíróság rámutatott arra is, hogy a 2001. február 22-ei végrendelethez a korábbi 1996-os végrendelet mintaként szolgált, ez az egyezőség cáfolja a felperesek azon feltételezését, miszerint a február 22-ei végrendelet a keltezéséhez képest később, dr. M. Á. szóbeli tájékoztatása alapján készült.

Végezetül az elsőfokú bíróság részítéletének indokolását azzal egészítette ki, hogy a felperesek elsődleges kereseti kérelme a II.

rendű alperessel szemben jogviszony hiányában alaptalan. A II. rendű alperes az örökhagyónak nem örököse, pusztán azért, mert az I. rendű alperes házastársa, a hagyatékra jogot nem szerez, ezért vele szemben a végrendeletek megtámadásának nincs jogalapja.

A jogerős részítélet ellen a felperesek éltek felülvizsgálati kérelemmel, amelyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság részítéletének keresetük szerinti megváltoztatását, másodlagosan annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérték.

Álláspontjuk szerint a jogerős részítélet megalapozatlan, az eljáró bíróságok a jogszabályokat tévesen alkalmazták, ebből helytelen jogi következtetésre jutottak, továbbá lényeges eljárási szabályokat is sértettek [Pp. 2.§ (1) bek., Pp. 8.§ (5) bek., Pp. 141.§ (2) és (6) bek.], ezáltal a részítélet megalapozatlan, azaz jogszabálysértő. Arra hivatkoztak, hogy a másodfokú bíróság a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésével megsértette a Pp. 206.§ (1) bekezdésében foglaltakat, figyelmen kívül hagyta az általuk előterjesztett, az alperesre nézve terhelő bizonyítékokat, az eljárás során az alperes maga bizonyította, hogy a végrendeleteken lévő dátum valótlan. A keltezés valótlanságát érvelésük szerint a tanúvallomások is, így különösen dr. M. Á. tanú vallomása is alátámasztja.

A felülvizsgálati kérelem részletesen kifejtett indokai szerint az első- és másodfokú bíróság részítéletét két szavahihetetlen tanú (W. J.-né és M. L.) vallomására alapozta, továbbá okszerűtlenül mérlegelte a szakértői véleményeket.

Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős részítélet hatályában való fenntartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Pp. 270.§ (2) bekezdésének és a 275.§ (3) bekezdésének együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja az anyagi jog jogszabálysértés, vagy az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással bíró eljárási jogszabálysértés.

A Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a másodfokú bíróság az irányadó jogszabályok értelmezésével, a lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeképpen helyesen jutott-e arra a következtetésre, hogy az örökhagyó 2001. február 22-én és 2001. október 1-jén kelt írásbeli magánvégrendeletei kapcsán a felperesek által hivatkozott érvénytelenségi okok - a keltezések téves megjelölése, továbbá, hogy a végrendeletek olyan időpontban keletkeztek, amikor az örökhagyó cselekvőképtelen állapota miatt

végintézkedési képességgel nem rendelkezett - nem álltak fenn.

A felperesek felülvizsgálati kérelmükben lényegében a bizonyítékok mérlegelését támadták [Pp. 206.§ (1) bek.]. A bizonyítékok felülmérlegelését és a tényállításaiknak megfelelő ítéleti tényállás megállapítását kérték.

A jogerős határozatban foglalt tényállás megállapítása akkor lehet az ügy érdemi elbírálására kihatóan jogszabálysértő, ha a Pp. 163.§ (1) bekezdésében foglaltak megszegésével a jogvita elbírálásának alapjául szolgáló tények felderítésére azért nem került sor, mert a bíróság a bizonyításra kötelezett fél számára bizonyítási indítványa előterjesztését nem tette lehetővé, a bizonyítatlanság következményeit a Pp. 3.§ (3) bekezdését megsértve a bizonyításra kötelezett fél ellenfelének terhére értékelte, vagy a felvett bizonyítás eredményére alapítottan a Pp. 206.§ (1) bekezdésében foglaltakat megszegve és a logika szabályait megsértve állapított meg tényeket.

A Kúriának a Pp. 275.§ (1) bekezdésében foglaltak értelmében nincs jogi lehetősége a bizonyítékok felülmérlegelésére. Az pedig, hogy egyes bizonyítékokkal ellentétes a megállapított tényállás, de nem ellentétes a bizonyítékok összességével, a felülvizsgálati kérelem teljesítését nem alapozza meg. A bizonyítékok értékelése ugyanis nem a fél, hanem a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. Az adott esetben a tényállás nem tekinthető feltáratatlannak, ezért az eljárás megismétlésére ok és szükség sincsen.

A Kúria mindenben egyetért az első- és a másodfokú bíróság által kifejtett jogi érveléssel, azt megismételni nem kívánja, ezért a másodfokú bíróság által meghozott részítélet helyes indokaira csupán visszautal.

A felülvizsgálati kérelemben felhozott indokok alapján pedig a következőkre mutat rá: Az elsőfokú bíróság a széles körű bizonyítási eljárás során okmányszakértői véleményt, írás- és vegyészszakértői véleményt szerzett be. A szakértők egybehangzóan foglaltak állást abban a tekintetben, hogy a tudomány mai állása szerint egzakt módon nem állapítható meg, hogy a végrendelet szöveges részei és a névaláírások, a keltezés különböző időpontokban készültek-e. Azt tényként állapította meg viszont az igazságügyi okmányszakértő a szakvéleményében, hogy a vitatott végrendeleteken technikai hamisításra, összeszerkesztésre, bármilyen manipulációra utaló elváltozás nem mutatható ki, az aláírások elhelyezkedése, a szerkesztési mód nem utal erre. A szakértői vélemények alaposak és aggálytalanok.

Minden alapot nélkülöz az a felülvizsgálati érvelés, hogy a jogerős részítélet szavahihetetlen, elfogult tanúk vallomásán alapul. Erre vonatkozóan - a felperesek állításán túl - semmilyen adat nem

merült fel. Az pedig, hogy W. J.-né - az egyik okirati tanú házastársa - nem emlékezett pontosan, hogy hány alkalommal volt jelen végrendekezésnél, az idő múlására is figyelemmel, az ügy érdemi elbírálása szempontjából nem releváns, a tanúk vallomásai között érdemi ellentmondás nem áll fenn. A másodfokú bíróság a részítéletét a bizonyítékok összességére alapította, nem kiragadva egyes bizonyítékokat.

Nem vitásan az örökhagyó és fia között a kapcsolat már 2001 elején megromlott, ezt igazolja a fiának az örökhagyó és az I. rendű alperes ellen 2001. március 19-én indított peres eljárása is.

Az a körülmény pedig, hogy ebben a tartási szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perben az örökhagyó nem tett említést az unokája javára szóló végrendeletről, ugyancsak nem alkalmas a felperesek tényállításának alátámasztására. Az, hogy dr. M. Á. tanú az I. rendű alperessel egy peres eljárás keretében került kapcsolatba ügyvédként - amely pernek a tárgya egy 1996-os adásvételi és tartási szerződés érvénytelenségének megállapítása -, ugyancsak nem vitás tény. Az pedig, hogy dr. M. Á. a végrendeletekkel kapcsolatban általában tanácsot adott, nem zárja ki, hogy 2001 októberében az örökhagyó a korábbi végrendeletében használt megszövegezéssel végrendelezett az I. rendű alperes javára. Ugyanakkor jelentősége van annak is, hogy az örökhagyónak a fia javára tett, 1996-os végrendelete alapján már lehettek ismeretei a végrendelet alaki és tartalmi kellékeiről, már 2001 februárjában is e minta alapján végrendelezhetett. Érdektelen ezért, hogy az I. rendű alperes csak ezt követően ismerte meg az 1996-os végrendelet szövegét. Ebből következően a másodfokú bíróság logikai hiba nélkül állapította meg, hogy ez az egyezőség cáfolja: a február 22-i keltezésű végrendelet később, az ügyvédi tájékoztatás után készült.

A felpereseknek az az állítása, hogy az örökhagyó a 2000. november 30-i keltezésű visszavonó nyilatkozatának - amely egyébként nem volt tárgya ennek a pernek - keletkezése későbbi, és ebből következően a végrendelet csupán 2001. évben íródhatott, még nem bizonyítja - ha ez így is történt -, hogy az örökhagyó a felperesek által pontosan meg nem jelölt későbbi végrendelezéskori időpontban cselekvőképtelen állapotban volt, és ezért végintézkedési képességgel nem rendelkezett. Az viszont az igazságügyi orvosszakértői szakvéleményből megállapítható, hogy 2001 februárban és októberben az örökhagyó belátási képessége fennállt, tehát végintézkedési képességgel rendelkezett.

Az az érvelés sem helytálló, hogy a hagyatékátadó végzés mint közokirat igazolja, hogy kizárólag a 2001. február 22-i végrendelet létezett. A közjegyző hagyatékátadó végzése ugyanis deklaratív hatályú, ahhoz anyagi jogerő nem fűződik, nincs akadálya annak, hogy egy később előkerült végrendelet alapján kerüljön a hagyaték

átadásra, és ez a végrendelet határozza meg az öröklés rendjét.

A bírói gyakorlat egységes a tekintetben, hogy a keltezés téves megjelölése önmagában nem vonja maga után a végrendelet érvénytelenségét, csak a valóságos adatok bizonyítása előtt nyitja meg az utat (BH 1990.59.II.). A Ptk. 650.§ (2) bekezdése szerint ha az örökhagyó újabb végrendeletet tesz, a korábbi végrendeletet visszavontnak kell tekinteni. Mindig a legutolsó végrendelet a hatályos.

A végrendeletek tartalmazzák a keltezés helyét és idejét. A keltezés időpontjának valótlanságát a felperesek az eljárás során nem bizonyították. Mindezért a másodfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az örökhagyó mindkét támadott írásbeli magánvégrendelete megfelel a Ptk. 629.§ (1) bekezdésében írt alaki érvényességi kellékeknek.

A fentiekre tekintettel a Kúria a jogerős részítéletet a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogszabálysértés hiányában a Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felperesek felülvizsgálati kérelme nem járt eredménnyel, ezért a Pp. 270.§ (1) bekezdése szerint alkalmazott Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján kötelesek az I. rendű alperes felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére.

A felperesek személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13.§ (1) bekezdése és 14.§-a alapján az állam viseli.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a felperesek kérelmére a Pp. 274.§ (1) bekezdése alapján tárgyaláson bírálta el.

Budapest, 2016. február 3.

Dr. Orosz Árpád s.k. a tanács elnöke, Dr. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes s.k. előadó bíró, Dr. Kiss Gábor s.k. bíró